

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tat-2 ta' Dicembru, 2010

Rikors Numru. 4/2010

Marco **PUTZULU CARUANA**

VS

AVUKAT ĠENERALI

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors imressaq fit-22 ta' Jannar, 2010, li bih u għar-raġunijiet hemm fih imfissrin, ir-rikorrent talab li din il-Qorti (i) ssib li ma ngħatax smiġħ xieraq fil-kors tal-appell imressaq mill-intimat quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali maqtuġħ b'sentenza mogħtija fil-11 ta' Jannar, 2010, u

Pagna 1 minn 8

Qrati tal-Gustizzja

dan bi ksur tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni tar-Repubblika ta' Malta (aktar 'il quddiem imsejha l-“Kostituzzjoni”) u tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni għall-Ħarsien tad-Drittijiet Umani u l-Libertajiet Fundamentali (aktar 'il quddiem imsejha il-“Konvenzjoni”); u (ii) tagħti l-ordinijietu toħroġ l-atti u tagħti dawk id-direttivi li jidhrilha xierqa, u b'hekk tħassar l-imsemmija sentenza mogħtija fil-11 ta' Jannar, 2010. Ir-rikorrent irriżerva kull dritt ieħor u kull talba għal kumpens f'kawża separata;

Rat id-degriet tagħha tas-26 ta' Jannar, 2010, li bih appuntat is-smiġħ tar-Rikors għat-18 ta' Frar, 2010;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimat fis-16 ta' Frar, 2010, li biha u għar-raġunijiet hemm imsemmija, laqa' għall-azzjoni tar-rikorrent billi, b'mod preliminari, qal li r-rikorrent kellu rimedji effikaċi li seta' jinqeda bihom fis-sens li mhux biss jagħmel osservazzjonijiet bil-fomm, iżda wkoll li jitlob lill-Qorti tal-Appell Kriminali biex tara li x-xhieda li ma kinitx fl-inkartament tiddaħħal fl-atti tal-appell. Laqa' wkoll fil-mertu, billi qal li r-rwol tal-Qorti tal-Appell Kriminali huwa dak ta' reviżjoni tal-atti mressqa quddiem il-Qorti ta' l-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali u mhux ta' qorti li terġa' tidhol fid-dettalji kollha tal-provi li jkunu ngabu quddiem l-ewwel qorti. F'kull każ, kien fis-setgħa tal-Qorti tal-Appell Kriminali li tiddeciedi jekk l-aggravji f'appell imressaq quddiemha huwiex wieħed dwar punt ta' dritt jew punt ta' fatt, b'mod li jekk kemm-il darba tqis li l-appell ikun wieħed fuq punt ta' dritt – bħalma jidher li kien il-każ fl-appell mertu tal-każ – dik il-Qorti tagħmel sewwa li tikkunsidra l-punt bla ma tidhol fil-kwestjoni tal-apprezzament tal-provi fattwali. Żied jgħid li l-kwestjoni jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali tħallix jew le li jitressqu provi ġodda quddiemha ma jitqiesx bħala raġuni ta' ksur tal-jedd għal smiġħ xieraq taħt l-artikolu 6(3)(d) tal-Konvenzjoni;

Rat id-degriet tagħha tat-18 ta' Frar, 2010¹, li bih ordnat lir-rikorrent ifisser aħjar it-tieni talba tiegħu u tat direttivi dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tiegħu;

¹ Paġ. 12 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-nota mressqa mir-rikorrent fit-23 ta' Frar, 2010, bid-dokumenti mehmuzin magħha;

Rat l-affidavit imressqin mir-rikorrent fis-17 ta' Marzu, 2010;

Rat id-dikjarazzjoni magħmula waqt is-smiġħ tat-13 ta' April, 2010, mid-difensur tar-rikorrent dwar l-ordni mogħti lilu waqt is-smiġħ tat-18 ta' Frar, 2010;

Semgħet il-provi tal-partijiet dwar l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-intimat;

Rat id-dikjarazzjoni magħmula mill-avukati tal-partijiet waqt is-smiġħ tal-21 ta' Ottubru, 2010² li biha qablu li sa ma ngħatat is-sentenza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-11 ta' Jannar, 2010, ix-xhieda mogħtija quddiem il-Qorti tal-Magistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fl-atti tal-kawża tas-sentenza appellata ma kinitx tinsab fl-inkartament;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet dwar l-imsemmija eċċezzjoni preliminari;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-21 ta' Ottubru, 2010, li bih ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza dwar jekk il-Qorti għandhiex tagħzel li ma twettaqx is-setgħat tagħha li tisma' l-kawża billi r-rikorrent naqas li jinqeda b'rimedji proċedurali oħrajn;

Ikkunsidrat:

² Paġ. 441 tal-proċess

Illi b'din l-azzjoni, r-rikorrent qiegħed jgħid li garrab ksur ta' jedd fundamentali dwar smiġħ xieraq minħabba li f'appell imressaq mill-intimat Avukat Ġenerali f'kawża maqtugħa mill-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali li kienet ħelsitu minn kull imputazzjoni, il-Qorti tal-Appell Kriminali kienet laqgħet l-imsemmi appell u sabet lir-rikorrent ħati tal-akkużi mressqin kontrih, meta x-xhieda mogħtija quddiem il-Qorti tal-Maġistrati ma kinitx imdaħħla fl-inkartament;

Illi l-intimat laqa' għall-imsemmija azzjoni billi, b'mod preliminari, qal li r-rikorrent ma nqediex f'waqtu b'rimedji ordinarji li kellu għad-dispożizzjoni tiegħu biex jirrimedja għall-ilment li seta' kellu. Fil-mertu, laqa' billi qal li ma seħħ l-ebda ksur tal-jedd tar-rikorrent għal smiġħ xieraq, u dan għaliex kien imħolli fid-diskrezzjoni tal-Qorti li tqis jekk l-appell kienx jirrigwarda punt ta' dritt jew ta' fatt, u ladarba sabet li l-kwestjoni kienet waħda ta' dritt, ma kienx meħtieġ li jkollha quddiemha x-xhieda li ngħatat quddiem il-Qorti tal-ewwel grad;

Illi din is-sentenza qegħda tingħata dwar l-imsemmija eċċezzjoni preliminari;

Illi l-fatti li joħorġu mill-atti relattivi għall-imsemmija eċċezzjoni juru li r-rikorrent huwa *project supervisor* bi kwalifiki akkademiċi fil-qasam tas-saħħa u s-sigurta' fuq il-post tax-xogħol u fl-ambjent minn universita' barranija³. F'April tal-2009⁴, tressaq b'akkuża ta' ksur tad-dispożizzjonijiet tal-artikoli 5(a)(b) u (e) tal-Avviż Legali 281 tal-2004. Il-kawża kellha tinstema' fis-6 ta' Mejju, 2009. Dak inhar, il-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, semgħet il-provi mressqa mill-prosekuzzjoni u mill-akkużat, u dak inhar stess tat is-sentenza tagħha li biha r-rikorrent inħeles minn kull akkuża miġjuba kontrih⁵. B'Nota mressqa fit-8 ta' Mejju, 2009⁶, il-Kummissarju tal-Pulizija għarraf lill-Qorti li kien fi ħsiebu jappella minn dik is-sentenza;

³ Affidavit tiegħu 16.3.2010, f'paġ. 36 tal-proċess

⁴ Dok "AG1", f'paġ. 16 tal-proċess

⁵ Dok "AG2", f'paġ. 17 – 9 tal-proċess

⁶ Paġ. 74 tal-proċess

Illi fil-21 ta' Mejju, 2009⁷, l-intimat Avukat Ġenerali ressaq l-appell quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali. L-appell tqiegħed għas-smiġ fis-16 ta' Ottubru, 2009⁸. Ir-rikorrent ressaq Tweġiba għar-Rikors tal-appell fit-18 ta' Novembru, 2009⁹. Fit-30 ta' Novembru, 2009, l-appell kien ittrattat u tħalla għas-sentenza għall-11 ta' Jannar, 2010. Dak inhar ingħatat is-sentenza¹⁰, billi ntlaqa' l-appell tal-intimat Avukat Ġenerali u r-rikorrent appellat instab ħati tal-imputazzjonijiet dedotti kontrih, u ikkundannat ta' tliet (3) xhur ħabs, sospiżi għal sentejn skond id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 22A tal-Kodiċi Kriminali;

Illi fit-22 ta' Jannar, 2010, infetħet din il-kawża;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali marbutin mal-eċċezzjoni taħt eżami, għandu jingħad li r-rimedji li l-intimat jidhirlu li r-rikorrent seta' nqeda bihom (u ma nqediex) matul il-proċess quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali kienu jikkonsistu fil-fatt li, ladarba sa dak il-ħin li l-kawża kienet qiegħda tiġi ittrattata, ir-rikorrent (jew aħjar, id-difensur tiegħu) kien intebah li x-xhieda mogħtija quddiem l-ewwel Qorti ma kenitx tinsab fil-proċess, kien f'dak il-waqt li l-istess difensur messu talab li jagħmel verbal fl-atti tal-kawża biex jattira l-attenzjoni tal-Qorti għal daqshekk;

Illi, min-naħa tiegħu, l-għaref difensur tar-rikorrent jgħid li huwa kien tabilhaqq ġibed l-attenzjoni tal-Qorti tal-Appell dwar din iċ-ċirkostanza, iżda jgħid li dik il-Qorti qaltlu li kienet xorta waħda sejra tħalli l-appell biex "tara jekk kienx lok ta' sentenza fuq punt legali u jekk le tordna li jinstemgħu x-xhieda li kienu xehdu quddiem il-Qorti tal-Maġistrati"¹¹. Minħabba f'hekk, jgħid li ma kellux għalfejn jišhaq biex jivverbalizza l-imsemmija ċirkostanza;

⁷ Dok "AG3", f'paġġ. 20 – 3 tal-proċess

⁸ Paġ. 80 tal-proċess

⁹ Paġġ. 82 – 3 tal-proċess

¹⁰ Dok "AG4", f'paġġ. 24 sa 33 tal-proċess

¹¹ Affidavit ta' Dr. Peter Fenech 16.3.2010, f'paġ. 39 tal-proċess

Illi r-rikorrent jidher li jsejjes l-ilment tiegħu dwar il-ksur tal-jedd għal smiġh xieraq fuq il-fatt li kien biss meta ngħatat is-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali li ra li din kienet ittrattat il-mertu kollu u iddisponiet mill-appell billi qieset aktar mill-kwestjoni mqajma fl-eċċezzjonijiet proċedurali mqanqlin mill-appellat (ir-rikorrent) u minn jekk l-appell kienx imsejjes fuq punt ta' dritt biss jew punt ta' fatt;

Illi meta, bħal f'dan il-każ, quddiem din il-Qorti titqajjem l-eċċezzjoni li r-rikorrent ikun naqas li jinqeda minn rimedju ordinarju qabel ma jkun għadda biex iressaq kawża "kostituzzjonali", l-kriterji li jridu jitqiesu biex Qorti tal-kompetenza "kostituzzjonali" tagħżel li ma twettaqx is-setgħat tagħha li tisma' l-każ huma dawk li f'bosta sentenzi ssemew u tfissru b'mod eżawrjenti. Din il-Qorti ma jidhrilhiex li għandha toqgħod terġa' tfissirhom, u tillimita ruħha biex tirreferi għas-sentenza tagħha tat-30 ta' Ġunju, 2005, fil-kawża **Tretyak vs Direttur taċ-Cittadinanza u Expatriate Affairs**¹², li kienet konfermata mill-Qorti Kostituzzjonali fis-16 ta' Jannar, 2006. Dik l-istess Qorti għadha żżomm l-istess prinċipji kif muri f'deċiżjonijiet li ngħataw dan l-añhar dwar l-istess eċċezzjoni¹³;

Illi meta jissemma li jkun hemm rimedju ieñor xieraq, irid jintwera li dan ikun rimedju aċċessibbli, xieraq, effettiv u adegwat biex jindirizza l-ksur jew theddid ta' ksur lamentat¹⁴. M'hemmx għalfejn li, biex jitqies bħala effettiv, ir-rimedju jintwera bħala wieñed li se' jagħti lir-rikorrent suċċess garantit, biżżejjed li jintwera li jkun wieñed li jista' jiġi segwit b'mod prattiku, effettiv u effikaċi¹⁵. L-eżistenza li tassew ikun (jew kien) hemm rimedju alternattiv xieraq trid tintwera mill-intimat li fuqu jaqa' l-piż tal-prova biex jikkonvinċi lil din il-Qorti biex tagħżel li ma teżerċitax is-setgħat tagħha biex tisma' l-kawża;

¹² Rik. Kost. Nru. 22/05JRM

¹³ Kost. 31.10.2007 fil-kawża fl-ismijiet **Joseph Caruana et vs Il-Prim Ministru et** (Rik. Kost. 44/06) u Kost. 6.9.2010 fil-kawża fl-ismijiet **Anthony Xuereb vs Helen Milligan et** (Rik. Kost. 44/08) fost l-oñrajn

¹⁴ Ara Kost 5.4.1991 fil-kawża fl-ismijiet **Vella vs Kummissarju tal-Pulizija et** (Kollez. Vol: LXXV.i.106)

¹⁵ P.A. Kost. 9.3.1996 fil-kawża fl-ismijiet **Clifton Borġ vs Kummissarju tal-Pulizija** (mhix pubblikata)

Illi huwa fatt ukoll li, minkejja li jista' jkun minnu li l-parti rikorrenti seta' kellha għad-dispożizzjoni tagħha rimedju "ordinarju", din il-Qorti xorta waħda jibqagħlha dejjem id-diskrezzjoni li tagħzel li tibqa' tisma' l-kawża. L-eżistenza ta' "rimedju ordinarju" ma torbotx idejn din il-Qorti milli tkompli tisma' kawża kostituzzjonali mressqa quddiemha. Id-diskrezzjoni li tuża trid tkun waħda prudenti u fl-añjar interess tal-amministrazzjoni tal-gustizzja¹⁶. Normalment, din id-diskrezzjoni tintuża meta r-rikorrent ikun jidher li tassew għandu disponibbli għalih rimedju li, kieku użat kif imiss, jista' jagħtih il-ħarsien tal-jedd li f'kawża bħal din jgħid li qiegħed iġarrab ksur tiegħu¹⁷;

Illi wara li l-Qorti qieset il-fatti li jirrigwardaw dan il-każ, rat il-provi mressqa s'issa, u qieset is-sottomissjonijiet magħmulin mid-difensuri tal-partijiet kollha, hija tasal għall-fehma li m'għandhiex tilqa' l-istedina tal-intimat;

Illi dan qiegħed jingħad għaliex, bla ma tgħaddi xi forma ta' ġudizzju dwar il-mod kif tmexxew il-proċeduri quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali, l-"effetti" li jnisslu l-ilment tar-rikorrent inħalqu bl-għoti tas-sentenza ta' dik il-Qorti u dak li jissemma fil-konsiderandi tagħha. F'dak l-istadju, ir-rikorrent ma kellu l-ebda rimedju miftuħ għalih għaliex il-proċediment kien intemm. Il-Qorti jidhrilha li tkun qiegħda tfarfar minn fuq spallejha r-responsabbiltà li tistħarreg kif imiss l-ilment tar-rikorrent li kieku kellha tinsa din iċ-ċirkostanza partikolari ewlenija u tagħzel li ma twettaqx is-setgħat tagħha li tisma' l-kawża;

Illi meta l-Qorti tiġi biex tapplika l-prinċipji hawn fuq imfissra għall-każ li għandha quddiemha ssib li ma ngħatatx raġunijiet tajbin biżżejjed biex tagħzel li ma twettaqx is-setgħat speċjali tagħha fil-kompetenza kostituzzjonali jew konvenzjonali tagħha;

¹⁶ P.A. Kost VDG 9.2.2000 fil-kawża fl-ismijiet *Victor Bonavia vs L-Awtorita' tal-Ippjanar et* (Mhix pubblikata)

¹⁷ Ara, f'dan ir-rigward Kost. 9.10.2001 fil-kawża fl-ismijiet *McKay vs Kummissarju tal-Pulizija et* (Kollez. Vol: LXXXV.i.268); u Kost. 27.2.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Sammut vs Awtorita' tal-Ippjanar et* (Kollez. Vol: LXXXVII.i.48)

Kopja Informali ta' Sentenza

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

Tiċhad l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-intimat u tiddikjara li hija sejra twettaq is-setgħat tagħha kostituzzjonali u tkompli tisma' l-ilment tar-rikorrent kif imressaq fir-Rikors promotur tiegħu;

Bl-ispejjeż kontra l-intimat.

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----